

16. helluntain jälkeinen viikko, torstai

Efesolaiskirjeen lukeminen alkaa

Päivän epistola

(Ef. 1: 1 - 9)

”Paavali, Jumalan tahdosta Kristuksen Jeesuksen apostoli, tervehtii Efesoksessa asuvia, Kristukseen Jeesukseen uskovia pyhiä. Jumalan, meidän Isämme, ja Herran Jeesuksen Kristuksen armo ja rauha teille. Ylistetty olkoon meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä! Hän on siunannut meitä kaikella Hengen siunauksella, taivaallisilla aarteilla Kristuksessa. Jo ennen maailman luomista hän on valinnut meidät Kristuksessa olemaan edessään pyhiä ja nuhteettomia Kristuksesta osallisina. Rakkaudessaan hän näki hyväksi jo edeltä määrätä meidät yhteyteensä, omiksi lapsikseen, Jeesuksen Kristuksen tähden. Ylistetty olkoon hänen armonsa kirkkaus, kun hän antoi meille rakkaan Poikansa! Kristuksen veressä meillä on lunastus, rikkomustemme anteeksianto. Näin Jumala on antanut armonsa rikkauden tulla runsaana osaksemme ja suonut meille kaikkea viisautta ja ymmärrystä. Hän on ilmaissut meille tahtonsa salaisuuden, sen Kristusta koskevan suunnitelman, jonka hän oli nähnyt hyväksi tehdä.”

Kirje alkaa kertomalla lähettäjän ja vastaanottajan. Varhaisimmissa kirjeen kopioissa ei vastaanottajaa ole mainittu. Tutkijat esittävät, että tämä kirje on alun perin tarkoitettu Vähän Aasian seurakunnille kiertokirjeenä ja vastaanottaja on laittanut kyseiseen kohtaan oman seurakuntansa nimen. Kirje tuli tunnetuksi Efesolaiskirjeenä. Tämä voisi kertoa Efesoksen merkityksestä tuona aikana. Efeso sijaitsi Vähän Aasian länsirannikolla.

Kirje kertoo sen lähettäjäksi apostoli Paavalin. Tätä on tutkijoiden keskuudessa kyseenalaistettu, mutta täyttä yksimielisyyttä ei ole saavutettu. Tietyt asiat kirjeessä viittaavat mahdollisuuteen, että kirjoittaja ei olisi Paavali. Jos kirjoittaja ei ollut Paavali, niin silloin kirjeen kirjoittaja olisi joku hänen oppilaistaan. Kirkko pitää kirjettä apostoli Paavalin kirjoittamana.

”Jeesukseen uskovia pyhiä” on tavallinen ilmaisu Paavalilla. Sillä viitataan seurakunnan jäseniin, joita pidettiin pyhinä. Tänäkin päivänä toimittaessaan liturgiaa pappi Isä meidän -rukouksen jälkeen ylentää lahjat lausuen: ”Pyhät pyhille”. Seurakunnan jäsen osallistuessaan ehtoollisesta (pyhistä lahjoista) on pyhä.

Tekstimme alku myös määrittelee Jumalaa. Siinä määritellään erilleen kaksi Jumalan persoonaa: Isä ja Herra Jeesus Kristus. He ovat luonnoltaan yhtä mutta persoonaltaan erillisiä. Pyhää Henkeä ei tässä erikseen mainita, muualla Paavali kyllä puhuu Hengestä. Sana Kristus merkitsee Voideltua. Me tunnemme tämän sanan myös heprealaisessa muodossa Messias.

Alkutervehdyksen jälkeen seuraava kreikkalainen teksti on yksi ainoa virke aina jakeeseen neljatoista asti. Nyt Paavali siirtyy ylistämään Jumalan pelastussuunnitelmaa. ”Ylistetty olkoon” on tavallinen Vanhan testamentin muoto ja sitä käytettiin niin juutalaisissa kuin varhaisissa kristillisissä rukouksissa. Sanaa ”ylistetty” Uusi testamentti käyttää vain Jumalasta. Kyseinen kreikkalainen sana voidaan suomentaa myös sanoilla kiitetty tai siunattu (vrt. liturgian alkusiunaus: ”Siunattu olkoon...”). ”Hän on siunannut meitä kaikella Hengen siunauksella” Kirkko ymmärtää tarkoittavan Pyhää Henkeä. ”Taivaallisilla aarteilla” on osittain ongelmallinen käännös. Teksti voitaisiin kääntää niin, että siinä tulee esille sana taivas paikkana. Kristus pitää ymmärtää tässä enemmän välineenä, ei ”Kristuksessa” vaan Kristuksen kautta.

”Meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä” tuo esille jälleen Kirkon oppia. Poika syntyy Isästä ennen aikoja, syntyneenä Hän on Poika. Jumala on ihmiseksi tulleen Kristuksen Jumala. Vaikka He ovatkin eri persoonia, niin He muodostavat yhden Jumaluuden.

Vanhassa testamentissa siunaukseen ajateltiin kuuluvan myös materiaalisia asioita. Nyt Paavali kirjoittaa ”Hengen siunauksesta”. Kristillisellä siunauksella ei ole sitä materiaalista merkitystä, mikä sillä on juutalaisuudessa. Tästä hengellisyydestä kertoo se, että meitä siunataan ”taivaallisilla aarteilla”, mikä tarkoittaa osallisuutta Jumalan valtakunnasta.

”On valinnut meidät” tulee Vanhasta testamentista ja ajatuksesta Jumalan valitusta kansasta. Tätä ajatusta käytettiin paljon Kristusta edeltäneessä juutalaisuudessa. ”Olemaan edessään pyhiä ja nuhteettomia” tarkoittaa sitä siveellistä elämän laatua, jota vaaditaan valituilta. Se ilmaisee myös osallisuutta taivaan todellisuuteen. Oleminen valittuna, siis seurakunnan jäsenenä, ei saa aiheuttaa ylpeyttä. Meiltä edellytetään sen mukaista oikeaa toimintaa.

”Rakkaudessaan hän näki hyväksi jo edeltä määrätä meidät yhteyteensä”. Tämä lause on ongelmallinen. On muistettava, että Kirkon oppia ei ollut määritelty ensimmäisellä vuosisadalla. Sen tekivät yleiset kirkolliskokoukset 300 -luvulta alkaen. Tämä kohta, ja samoin joissakin muissa kohdissa, Paavali kirjoittaa tekstejä, joissa tulee ajatuksia siitä, että Jumala on jotakin edeltä määrännyt. Paavali ei kuitenkaan selkeästi sitä opeta. Myöhemmin syntyi ns. predestinaatio -oppi,

jonka mukaan Jumala on määrännyt (kaiken) edeltäkäsin. Tämä ei ole Kirkon opetusta. Ihmisen persoonaan kuuluu vapaa tahto ja Jumala ei ketään edeltä määrää minnekään. On eri asia, että Jumala, joka ei ole sidottu aikaan niin kuin me ihmiset, kylläkin tietää kaiken etukäteen. Mutta se ei ole edeltäkäsin määräämistä. ”Omiksi lapsikseen”: yhdistyessään Kristukseen ja Kirkkoon, kristityistä on tullut Jumalan perheväkeä. Tätä varten Kristus tuli maailmaan. Tässä painotetaan sitä, että meistä tulee Jumalan lapsia ja me voimme jumaloitua. Pyhä Athanasios toteaa tästä: ”Jumala tuli ihmiseksi, jotta me voisimme tulla Jumalaksi” (siis jumaloitua, kasvaa Jumalan elämän yhteyteen). Tämä tapahtuu Jumalan armosta, jos me vastaamme Hänen esittämänsä kutsuun.

Jumala ei tarvitse ylistystä. Me tarvitsemme sitä, että ylistämme Jumalaa. Se osoittaa meidän asemamme. Jumalan luomina me ylistämme Luojaa. Jumalan hyvyyttä me ylistämme, jotta tiedämme olevamme Hänen armonsä varassa.

”Kristuksen veressä meillä on lunastus, rikkomustemme anteeksianto.” Kristuksen kuolema mahdollistaa tämän. Kristuksen kuoleman yhteyteen meidät liitetään kasteessa. Jotkut tutkijat pitävät koko efesolaiskirjettä opetuksena kasteen merkityksestä kastetuille. Lunastus -sanaa käytettiin, kun orja lunastettiin vapaaksi. Tässä yhteydessä lunastus merkitsee vapauttamista synnin vaikutuksesta, synty ei enää erota meitä Jumalasta. Jumala itse toimii ja uhraa Poikansa (vrt. ”Kristuksen veressä”) meidän ihmisten tähden, jotta me saamme olla Hänen kanssaan. Kirkko ymmärtää lunastuksen tapahtuvan kasteessa ja ”Kristuksen veressä” tarkoittavan osallisuutta ehtoollisen sakramenttiin.

”Suonut meille kaikkea viisautta ja ymmärrystä” tarkoittaa todennäköisesti Jumalan viisautta ja sitä, että me ymmärrämme Jumalasta enemmän. ”Hän on ilmaissut meille tahtonsa salaisuuden” on pelastussuunnitelman julki tulo. Vanha käännös käytti tässä sanaa ”armotalous”, joka tarkoittaa Jumalan taloudenhoitoa meidän parhaaksemme. Se kertoo sen, mitä Kristus teki Kirkon puolesta, juutalaisten ja pakanoiden yhdistymisestä Kirkossa sekä Kristuksen ja Kirkon välisestä liitosta.

Päivän evankeliumi

(Mark. 7: 24 – 30)

”Jeesus lähti sieltä Tyroksen alueelle. Hän meni erääseen taloon ja halusi pysytellä tuntemattomana, mutta hänen tulonsa ei pysynyt salassa. Hänestä kuuli muuan nainen, jonka tytärtä vaivasi saastainen henki, ja nainen tuli heti hänen luokseen ja lankesi hänen jalkoihinsa. Hän ei ollut juutalainen, vaan Syyrian foinikialaisia. Hän pyysi Jeesusta ajamaan pahan hengen hänen tyttärestään, mutta Jeesus sanoi: ”Anna lasten ensin syödä kyllikseen. Ei ole oikein ottaa lapsilta leipä ja heittää se

koiranpenikoille.” Nainen vastasi tähän: ”Herra, saavathan koiratkin pöydän alla syödä lapsilta putoilevia palasia.” Silloin Jeesus sanoi hänelle: ”Kun noin sanot, mene. Paha henki on lähtenyt tyttärestäsi.” Nainen meni kotiin ja näki lapsen makaamassa vuoteella. Paha henki oli lähtenyt hänestä.”

Tekstimme jatkuu siitä, mihin jäimme eilen. Sama kertomus löytyy Matteukselta (Matt. 15: 21 – 28).

Vaikka tämä on tyypillinen parantamiskertomus, niin tällä kertaa päähuomio ei ole parantumisessa vaan Jeesuksen ja pakananaisen välisessä keskustelussa. Jeesus näyttää ensin kieltäytyvän nimenomaan ei-juutalaisen parantamisesta, mitä nainen sitten kritisoi. Nainen myös osoittaa, että pakanoille löytyy paikka Jumalan pelastumissuunnitelmassa. Tämä on selittänyt ihmisille, miksi Markuksen perustamissa seurakunnissa oli ei-juutalaisia jäseniä.

Tyroksen alue rajoittuu Galilean luoteisosaan. Teksti ei kerro tarkemmin, missä päin aluetta Jeesus oli. Sana alue viittaa siihen, että ei ole kyse itse Tyroksen kaupungista. Tällä alueella juutalaisia oli vähän, kyse on siis pakanallisesta alueesta. Jalkoihin lankeaminen (maahan kumartaminen) on uskonnollisessa yhteydessä Jumalan palvelemista. Myös yhteiskunnallisissa tilanteissa on kumarrettu maahan asti esimerkiksi kuninkaan edessä. Tekona se ilmaisee äärimäistä nöyryyttä tai kunnioitusta.

”Hän ei ollut juutalainen, vaan Syyrian foinikialaisia.” Kreikankielinen teksti käyttää sana kreikkalainen, joka tarkoittaa joko kreikankielistä tai pakanaa. Suomennos ei-juutalainen ilmaisee asian hyvin. Foinikialaiset olivat alueen alkuperäisiä asukkaita, jotka kaupan ja merenkulun kautta olivat levittäytyneet laajalle alueelle Välimeren alueella. Heidän sukulaiskansansa olivat kanaanilaiset.

Jeesuksen sanat ”Anna lasten ensin syödä kyllikseen” ilmaisee järjestyksen, joka on myös apostoli Paavalilla. Lapsilla tarkoitetaan juutalaisia. Evankeliumi on ensin julistettava heille, sitten muille (Room. 1: 16). ”Ei ole oikein ottaa lapsilta leipä ja heittää se koiranpenikoille.” Juutalaiset joskus kirjoituksissaan kuvaavat pakanoita koiriksi. Tässä on nähtävissä pieni pehmennys, sillä nyt puhutaan ”koiranpenikoista” eli pennuista.

”Herra, saavathan koiratkin pöydän alla syödä lapsilta putoilevia palasia.” Sana herra voi tässä olla kunnioitusta ilmaiseva sana, mutta se voidaan ymmärtää myös viittauksena siihen, että Kristus on Herra. Tässä nainen ei kiellä sitä, että pelastus kuuluu ensin juutalaisille. Hän kuitenkin torjuu Jeesuksen voiman yksinomaisten käytön juutalaisten hyväksi. Vanhasta testamentista löytyy kuvaus

siitä, kuinka ruoantähteitä syötiin pöydän alla (Tuom. 1: 7), emme tiedä, onko se antanut vaikutteita tähän kertomukseen. Kannattaa myös kiinnittää huomiota siihen, että tässä yhteydessä pakananainen antaa esimerkillisen vastauksen, sitä eivät juutalaiset miehet tehneet (ennen Jeesuksen Kristuksen ylösnousemista).

Jeesus ottaa naisen sanat todisteena uskosta Jumalaan ja Hänen pelastussuunnitelmaansa. Hän sanoi naiselle: ”Kun noin sanot, mene. Paha henki on lähtenyt tyttärestäsi.” Kertomuksesta saa sen vaikutelman, että Jeesus etäältä paransi tyttären. Voi olla myös mahdollista, että tytär oli jo parantunut. ”Nainen meni kotiin ja näki lapsen makaamassa vuoteella. Paha henki oli lähtenyt hänestä.” Tämä on todiste lapsen parantumisesta. Tämä on todisteena siitä, että myös pakanoita Jeesus kutsuu pelastukseen.